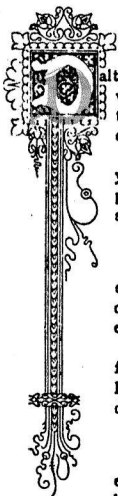

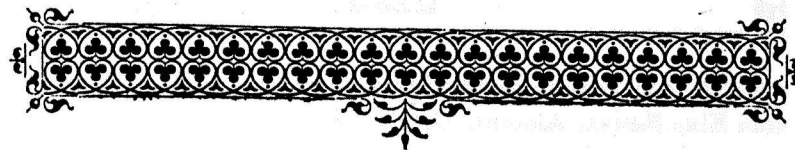
ALPESTRE

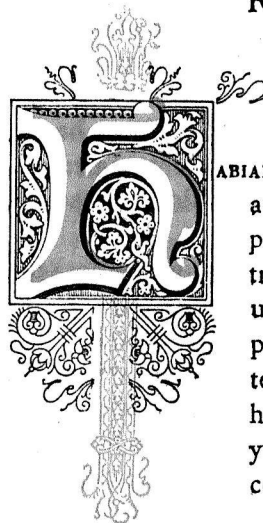
alt de la Jungfrau,
vora del cel blau,
tindrás un palau
en cada nevera;
Quan, de tart en tart
y avivant l' esguart
passará l' isart,
surtiré á cassera.

Tindrás un mirall
en lo blanch cristall
que montanya avall
esten la gelada,
Y un concert gegant
formará ab ton cant
l' eco palpitant
de la fondalada.

Tindras per tresor
edelveiss en flor,
las estrellas d' or
tindras per llanternas...
¡Vina á la Jungfrau,
vora del cel blau,
á gosar en pau
de las neus eternas!

RECAPITULEM

ABIAM sentit en conversas íntimas, formular una acusació injusta contra 'l catalanisme, la qual passant del un al altre sense ser desfeta ó contradita, ha vingut ultimament á pendre cos en un juvenil desfogament de periódich (1). No per aquest es que preném la ploma avuy: es de temps que teniam propòsit fet de analisar si hi havia prou fonament per la acusació indicada y ab aquest objete anem á esbrinar lo grau de certitut que pugua encloure.

¿Qui acusa al catalanisme? ¿De que l' acusan?

Convé, abans de tot, contestarnos aquestas preguntas, sense las quals fora tan difícil aclarir lo punt que hem indicat com capdellar be una madeixa embullada no tenint lo cap del fil.

Aném despay.

Desde que 'ls habitants de la península ibérica per causa del unitarisme nos hem de dir tots *espanyols*, no sembla sinó que hajám abdicat *in totum* de la mica de personalitat pròpia que pogués quedarnos. Confosa la nostra activitat en las cosas generals ab la dels altres, prenent com nostras las sevas aspiracions, aixis han passat los temps, trobantnos tant be en semblant estat que poch á poch hem anat oblidant fins la lléngua y acceptant la que ha estes sos dominis casi á n' aquesta part del Ebro arreballant al us consuetudí-

(1) Fem alusió á un sucto del primer número de *El Combate*.

nari fins la manera de pronunciar noms de poblacions tan catalanes com Elx, Xátiva, Alacant, Oriola, Vilareal y cent d' altres que avuy tenim castellanisats.

Peró com l' us d' una llengua no es may filla de la casualitat ni de la moda sinó que representa la satisfacció de una necessitat fisiològica y, ab pocas excepcions, sol ser ademes la fidel representació d' un caràcter y personalitat històrica; d' aquí, mes tal volta per lo primer que per lo segon motiu, vingué á imposarse la necessitat de tornar á reeixir la llengua ab que pensém y sentim los cataláns tots malgrat nos diguém espanyols.

L' home pot molt, però encara pot mes Naturalesa, y lo catalá com llén, ua natural nostra que es s' imposa als mateixos que habentla mamada la odian.

Ja s' ha rejuvenit la llengua, es cert, mes darrera d' ella no ha vingut pas, per ara, la renovació de criteri en lo referent á interessos morals y materials, que continuém creyent y tenint confosos ab los que no son cataláns.

Los ulls de quants en la nostra terra estant atents á la cosa pública sols se giran vers Madrit, vers Espanya. Y la activitat d' aquestos se consagra tota per los partits polítichs centralisadors.

A Catalunya lo comú de la gent que 's mou y pensa está afiliada á un ó altre d' aquestos, los quals partint de la unitat *Espanya* y no de las entitats que la componen ni de las rassas que la poblan, tenint las sevas aspiracions contrarias al principi provincialista es natural que odihin aquest mateix principi. Aixis es que los adherents á n' aquestos partits polítichs, castellanisats del enteniment, desdenyen las conseqüéncias que 's desprenen del moviment catalanista, del que 'n forman part no pochos d' ells.

Diguemho, donchs, d' una vegada: los acusadors del catalanisme son, en gran part, catalanistas per lo que contribueixen al renaixement literari, però partidaris de tal ó cual fracció política ab aspiracions y propósitos unificadors, contraris á tota idea provincialista. Alardejant d' un llògica que es un sofisme y volguent ser conseqüents en política sempre malparlan del catalanisme en be del partit.

Aquestos son los acusadors; los polítichs á la madrilenya.

Y ¿de que acusan al nostre renaixement?

D' aspiració anticuada, sostinguda per gent partidaria del retrocés; afirmant que 'l catalanisme es la reacció mateixa.

Al parlar aixis es possible que 's fundin en alguna cosa; no volém

pas creure lo contrari. Però ¿en que 's poden apoyar? ¿En manifestacions individuals? Aixis estém tentats de creureho, perquè las collectivas may han tingut marcadament tal caràcter.

Volldriam recordar tots los actes importants celebrats pel catalanisme en la seguretat de trobar que no es certa la acusació llessada demunt seu.

Procurarém, mal sia lleugerament, donar un repas de simple memòria, á veure si logrém nostre propósit, aixó es: probar que 'l catalanisme per las sevas manifestacions col·lectivas no mereix scr calificat de reaccionari ni d' anticuat.

Al primer cop d' ull trobém que fassan pel cas:

- a) La institució dels Jochs Florals;
- b) Lo Teatre Catalá;
- c) Los Coros Euterpenses;
- d) Las Excursiós;
- e) Los Periódichs;
- f) Actes importants.

Diguemne quatre paraulas sobre cada un d' aquestos extrems, fasses diversas del renaixement catalá.

JOCHS FLORALS

Pátria, Fe y Amor es lo lema de la institució mes característica del catalanisme. Dels tres mots cap n' hauria de suprimir lo literat de ideals mes democrátichs, no mirantlos desd' un punt de vista mesquí y rastrer. Qui 'n dupiti pot llegir las *divagacions de un pessimista* estampadas en las planas de L' AVENS.

Tal vegada de la institució Jochs Florals lo lema es lo que 's presta mes per los esperits vulgars á ser pres per reaccionari, però tingas en compte que oficialment no s' ha dit may quin era lo concepte de *pátria* ni quina la *fe* ni quin l' *amor* que deu cantarse.

En quant á los certámens y als actes de distribució de premis han pres sempre lo caràcter que han volgut imprimirhi los consistoris, segons hajan sigut sas aspiracions ó son temperament. Impresos están los discursos llegits en totas las festas, los quals nos guardarán de mentir, y notis be que de consistori n' han format gent de diversas opinions polítichs y relligiosas, desde 'ls que esmenaren en lo cartell-convocatória la fórmula *Que deu vos do*, etz., fins als que no

consentiren lo nom del tolerant y bondadós Bartrina en la festa que li corresponia segons la costum establerta.

Y per lo que toca al ingres en lo cos d' adjunts, punt en que 's podria establir una fiscalisació pera deturar las corrents modernes ó de progres, tampoch ningú podrá sostenir en sério que hi haja un sol obstacle contra los individuos mes indicats en sentit radical. Ben clar pregonan las llistas, publicadas en los volums dels certámens, los noms de mes de quatre, poch dubtosos á ningú per sa significació lliberal.

Fora d' aquestos extrems, tot lo altre de la institució no te un valor decisiu pera ferla passar com reaccionaria.

TEATRE CATALÁ

Si los Jochs Florals deuen tenirse com la institució característica del Renaixement, al Teatre Catalá no pot negárseli que es de totes las manifestacions catalanistas la mes considerable per son valor literari, per sa popularitat y casi podriam dir per la serietat de sa importància.

Analisar-la seria feyna llarga per lo abundant y variat que es, però com lo que 'n sobresurt está perennement á l' exámen de tothom y se recorda molt be, no mes cal preguntar: ¿Se distingeix lo nostre Teatre per son sabor de retroces? Y la resposta sols pot ser negativa.

Tendéncias anti-liberals no n' hi han, apenas ix á relluhir la rel·ligió y encara desde 'l punt de vista moral. Si alguna idea hi ha pres estada es la de pàtria y aquesta ni per los simplementes catalanistas ni per los polítichs de tots colors te res de censurable, ans al contrari. Son las escolas socialistas que 'n renegan y ningú mes.

LOS COROS EUTERPENSES

Son fundador, una de las figuras mes notables del renaixement literari catalá, sempre prengué part en lo mohiment polítich en sentit avansat. Fou perseguit per governs reaccionaris y si desempenyá cárrechs de la nació fou en temps de la República.

Ell es qui habent donat vida á los coros los hi ha donat color essent l' autor de la casi totalitat del repertori ab que contan. Des-

ment en Clavé ab sas obras cap mica sós ideals? No, certament. Los coros glorifican lo Travall, l' Amor, la Pàtria ab lo mes pur esperit de avens.

L' objecte de las societats corals no es altre que 'l *utile dulce*, sempre tendeix al progres y may s' ha iniciat una tendéncia inversa. Lo comú de sos afiliats son treballadors y aquestos rarament, entre nosaltres, deixan de ser lliberals y en particular quan se troban possehits d' esperit d' associació.

Donchs tampoch los coros euterpenses son reaccionaris.

EXCURSIONS

Duas societats barceloninas, ab delegacions ó sucursals en varis punts de Catalunya, qual objecte definit per llur propi reglament no es altre que recorrer lo territori de Catalunya pera estudiarne y ferne coneixer las bellesas naturals y artísticas, las tradiccions, etcétera, etc., son altra de las diversas manifestacions del catalanisme.

L' objecte, en si, res te de censurable ni mereixedor de calificatius poch honrosos. Censurable ho es á voltas alguna que altre guspíra d' esperit tradicionalista, mes raras vegadas, casi may, aquestas han nascut de la colectivitat sinó de individuos que en us de son perfecte dret, un dia escrivint l' acta de una excursió han fet més que deplorar la crema dels convents, ó per exemple trobantse á la ermita de sant Medí s' han embadalit contemplant l' hort en que la tradició conta que sant Sever hi plantá fabas fora de temps, ó be han cantat alabansas á costums rancies y tontas pel sol fet de ser senzillas, ó han deplorat la renovació de qualsevol edifici vell.

Peró lo ridícol de tot aixó recau sobre individuos, no sobre l' objecte ni 'ls medis de las societats d' excursions y de cap manera determina un carácter ni tan sols una inclinació cap' al retrocés, per lo que toca á las col·lectivitats.

Mes aviat podria creures semblant tendéncia deduhintho de la celebració de la festa de Sant Jordi, de l' envíjar certs telégramas de felicitació, del cisma ocorregut ara de poch ab motiu de la memoria del Sr. Sardá referent á n' en Pau Piferrer y per altres cassos aislats, però som d' opinió que tampoch aquest rengló de fets te d' apreciarse desde tal punt de vista.

Ni 'ls reglaments, ni l' objecte, ni 'ls actes oficials de las societats

d' excursions servcixen per donar peu á la acusació tirada contra 'l catalanisme.

Nos quedan per analizar los periódichs y actes importants realitzats en sentit catalanista. Vejámlos, donchs.

PERIÓDICHS

La premsa es una de las branques que millor indiquen lo valer, forsa, tendéncias ó aspiracions d' un poble, idea ó partit. Per lo tant una mirada retrospectiva á n' ella nos posará un xich mes en condicions d' arribar á un conclusió justa.

D' en gros en gros recordarém los periódichs publicats d' alguns anys á n' aquesta part y qual durada ó importància fa que vingan pel cas, comprenentlos, pera mellor claretat, en quatre divisions.

1.ª Periódichs lliberals:

Lo Ponton.
La Campana de Gràcia.
Diari Catalá.
Lo Catalanista.
Lo Tibidabo.
Lo Sometent.
Lo Nunci.
La Tramontana.
Los Jochs Florals.
Lo Rector de Vallfogona.
L' Avi.
La Cigala.
Lo Carril de Vilanova.
L' As d' Oros.
La Teula.—Total 15.

2.ª Literaris sense color determinat:

Lo Conceller.
La Renaixensa.
Lo Gay Saber.
La Llumanera.
La Bandera Catalana.

La Rondalla.
L' Escut de Catalunya.
Revista Catalana.
Lo Renaixement.
Revista Literària.
La Il·lustració Catalana.—Total 11.

3.ª No polítichs però ab' esperit lliberal:

Lo Tros de Paper.
L' Ase.
La Pubilla.
La Barretina.
La Rambla.
Lo Noy de la Mare.
La Esquella de la Torratxa.
La Sardana.—Total 8.

4.ª Francament tradicionalistas:

Lo Mestre Titas.
La Veu de Montserrat.
Lo Burinot.
La Vespa.
L' Esperit Catalá.
Lo Crit de la Pàtria.—Total 6.

No preteném sostenir que ab los anteriors hi haja la llista completa dels periódichs catalans, però creyém que un treball pacient de recol·lecció á bon segur no 'ns donaria mes ni menos resultat per lo que toca á poderne treurer conclusions. Aumentàriam las llistas, però no variaria la proporció que las diferència.

De tots ells los que han tingut mes duració son dos que encara subsisteixen: *La Campana de Gràcia* y *La Renaixensa*, ni l' un ni l' altre inclosos en lo quart grupo.

La major part dels compresos en lo segon y tercer mes aviat tenen accentuació lliberal avansada que no altre cosa, essent prou significats los redactors d' alguns d' ells per lo que figuren ó figuraren en los partits democrátichs.

En quant al número dels periódichs publicats, á cop d' ull se nota la desproporció que va del 1.er grupo al 4.^{rt} y aixó nos estalvia d'

entrar en nimietats. Y es ben segur que si poguessin reunir-se los datos del máxim y mínim. d' exemplars venuts resultaria que si be los periódichs tradicionalistas han obtingut un favor mes uniforme y constant del seu públich, en cambi no ha arribat á igualarse may la tirada máxima d' ells á la mínima d' alguns dels lliberals y altres del tercer grupo.

Llarch podria escriures sobre aquest particular y curiosas foran las observacions y deduccions que s' en treurian, mes debem ser breus perquè es aquest per nosaltres un punt accidental.

De totas maneras se dedueix que la premsa que 's serveix de la lléngua catalana tampoch es anti-lliberal.

ACTES CATALANISTAS

Un dels mes importants així per lo número de gent adherida, per la polsaguera que aixecá, com per la calitat y acorts del mateix, es lo primer Congrés Catalanista, celebrat en lo Tívoli, á Barcelona, en las derrerias del any 1880.

Pocas vegadas, millor diriam may, s' ha vist un aplech semblant, entre nosaltres, de gent cultivadora dels divers rams del saber humá, com se vegé reunida en ocasió del primer Congrés Catalanista.

Uns mil trescents inscrits, de totas classes y condicions, entre los quals figuraban la inmensa majoria dels catalanistas, contantsi artistas, escriptors, gent del comer, simples treballadors y fins capelláns algún d' ells tingut per lliberal de veras, gran número de adherits tant del resto d' Espanya, y molt particularment del antich reyalme d' Aragó, com de Fransa y Portugal, tal es l' éxit que respongué á la convocatoria del Congrés cridat pera discutir los temas següents:

«Primer. ¿Es convenient la formació de un gran Centro de carácter permanent, científich y artistich, que estiga aliat ab tots los altres Centros que acceptin la unió, servint d' enllás á tots los de Catalunya?»

¿Es convenient la creació d' una Institució científica Catalana, d' una Academia d' arts plásticas, y d' un Conservatori de música y declamació, tambe cataláns?

«Segon. ¿Es convenient que 'l Congrés Catalanista fassi sentir

sa veü sobre la modificació de códichs que 's projecta?—Tercer. ¿Es convenient fixar de una manera general las tendéncias del renaiement catalanista?»

Los punts compresos en los temas primer y segon s' aprobaren afirmativament, prenent part en las lluminosas discussions hagudas personas de molta consideració y estima per sos estudis y representació en lo terreno de las lletras, las arts ó ciencias de la nostra terra.

Lo tercer tema s' acordá no votarlo, una vegada discutit, y per cert que poca falta feya una vegada sentits los oradors y las discussions hagudas, una vegada llegits documents com lo redactat ab motiu del tema segón, una vegada sabut los acorts presos y l' esperit que dominá en totas las sessions del Congrés.

Al parlar d' aquest acte memorable, y molt particularment per l' objecte de las presents ratllas, s' ha de fer notar la guerra desapiadada que li declará la premsa diaria y la setmanal per los motius que deyam al comensament; aixó es: per esperit de partit, per lo degenerats que 'ns trobem; guerra que tingué ressó en lo mateix seno del Congrés entre alguns catalanistas que foren moguts per quatre polítichs d' ofici, ab tot lo qual no 's pogué obrir bretxa ni 's feu flaqueixar cap mica aquella massa de gent entussiasta.

D' allí 'n sortí feta l' Acadèmia de la Lléngua Catalana, que si no dona gayresenyals de vida lluny está 'l Congrés de tenirne la culpa; d' allí 'n sortí lo Centre Catalá quals probas de virilitat son conegudas, y bastaria, sense tot aixó, l' acte per sí sol, lo fet de reunir-se en Congrés tres mil personas y ocuparse seriament dels interessos morals de Catalunya fent ús de la lléngua materna, cosa no acostumada y que te cert valor per la seva significació.

Fora d' aquest no recordém un' altre fet que 'l sobrepuigi en importància, dintre 'l renaiement catalanista, tant per lo número de inscrits com per los acorts presos y treballs portats á cap. Pero habenthi, ademés, altres fets no menos apreciables volém citarlos també.

Lo partit federalista, únich dels polítichs espanyols que no mira de reull al catalanisme ni á cap de las manifestacions provincialistas, al celebrar lo seu Congrés á Barcelona en 1883, després de certa deliberació convingué en considerar per igual á la nostra lléngua com á la castellana, essent usada per los representants principalment aquella. Las actas se redactaren en catalá y al imprimir-

se lo volúm dels treballs, acorts y deliberacions, la lléngua de la terra hi desempenya sempre lo paper que li corresponia.

A continuació d' aquest Congrés lo mateix partit federalista celebrá un certámen de carácter polítich social ab pujat color catalanista.

Avans, y en lo mateix teatre de Novetats, ahont se celebrá lo certámen federalista, per iniciativa de la Redacció del *Diari Catalá* tingué lloch la vetllada en obsequi á D. Francisco Pí y Margall. Aquesta fou una festa no sols de carácter polítich avansat, sinó també eminentment catalanista.

Vegis lo quadern imprés ab aquest motiu que conté tots los treballs llegits y dona bastanta idea de la festa, y se trobará una vegada més desmentida pels fets la acusació.

Lo the donat en la Sala Beethoven als diputats y senadors que mes ó menos malament habian defensat los interessos cataláns en las Corts l' any 1882, es un acte que mal que siga en sentit negatiu te significació catalanista y ve indirectament no poch en favor de la téssis que estém desarrrollant.

D' aquell acte volia férsen una manifestació purament catalana, de pujat color, y encara no habia tingut lloch de ser determinada semblant tendéncia, quan los pares de la patria, embrutits pels ayres madrilenys, terminaren aquella festa perquè, al semblar, los feya pór l' esperit provincialista que 's dibuixava en aquella atmósfera.

Volgué ofegarse la veu de una tendéncia inevitable, volguéren los interessats potser aixís cubrir la responsabilitat que per sa falta de independéncia podian contraure devant dels partits centralisadors, però pitjor per ells. Las corrents no 's deturan y lo que no 's digué en la Sala Beethoven se digué en altre lloch, y en altra forma.

Lo Centre Catalá cregué del cas donar expansió al esperit que volgué cohibirse en la Sala Beethoven y al efecte encarregá á un de sos membres, D. Valentí Almirall, la obertura d' una série de conferéncias públicas, que 's vegeren concorregudíssimas, desarrrollant lo tema: «Quinas son las aspiracions de Catalunya y quin lo modo de realisarlas no sols per curarse dels mals que li causan las novas condicions económicas en que se l' ha colocada, sinó també per obrirse un pervenir millor que 'l present.»

Coneguda la competéncia del conferenciant escullit pera desarrrollar semblant tema y sabudas las circumstáncias porque passava

la opinió en aquell período, no será exagerat si considerém tal acte com una de las mellors ocasions que 'l catalanisme ha sembrat en bona sahor.

Alguns actes mes podriam citar que tots vindrián en apoyo de la opinió nostra, però com nos hem allargat massa y temém ésser pesats, nos contentarém ab citar lo segon Congrés Catalanista, quina síntesis se condensa en aquestas paraulas que trayém de la convocatória: «Lo Congrés ha de tenir duas parts importantíssimas: la de separarnos completa y terminantment dels mal anomenats partits á la madrilénya, y la de fer néixer la verdadera política catalana.»

En ell se discutí y aprobá lo programa catalanista preparat per lo Centre Catalá, que ningú de seny que accepti lo actual modo de ser social calificará de reaccionari.

Vegis lo programa tal com l' aprobá lo Concell general del Centre Catalá; diu aixis:

«Los catalanistas, aspiran:

»1.ª Primer. A aixecar lo nivell moral é intelectual de Catalunya fins á posarlo al ménos á la altura de sa activitat material.

»2.ª A que tinga tota la llibertat d' acció necessaria per aprofitar sos elements al efecte de portar lo benefici y l' avens á totas sas encontradas.

»3.ª A que la lléngua catalana siga declarada oficial espanyola al igual y al nivell de las demás que 's parlan en la nació.

»4.ª A conservar la nostra legislació civil, á depurarla dels elements estranys que s' ha lograt ficarhi y á obtenir lo medi de poderli donar la movilitat de que tota legislació te precisió absoluta, á fi de tenirla sempre acomodada al estat social del país y á las novas necessitats que 's crean, y en conseqüéncia á tenir un Tribunal Suprem catalá encarregat de la recta interpretació de sas lleys y de formar jurisprudéncia ab arreglo á las mateixas.

»5.ª A formar dins de la Nació un sol tot, quals representants pugan cuidar dels alts interessos del antich Principat, puig que aixís ho recomanan la naturalesa y la història; tenintse present per la divisió administrativa interior los distints interessos de las agrupacions ó comarcas naturals é históricas.

»6.ª A tenir administració catalana.

»7.⁶ A que 'l poder protegeixi sos interessos, partint del principi de que aquesta protecció es lo primer y principal deber de tot poder, y que si be creu eficaz la protecció arancelària, aquesta sola no li basta, puig que la producció nacional necessita moltíssims altres medis que no sols no s' han empleat fins ara, sinó que se 'ls ha oblidat y contrariat posantnos en lo cas de no poder competir ab cap nació regularment administrada.

»8.⁶ A ser com á país mediterráneo eminentment mercantil, y á apartar tots los obstáculos que ho impideixen.

»9.⁶ A perfeccionar lo modo de viurer, físicament considerat, de sos habitants, partint del coneixement de la fisiologia especial de aquestos.

LO CENTRE CATALÁ

D' intent habém deixat per aquest lloch lo parlar de la corporació que per rahó de tenir son orígen en los acorts del primer Congrés Catalanista, sancionats per tres mil membres, entre los que hi havia la gent activa en ciéncias, arts y lletras, creyém que be pot assumir la representació del catalanisme militant, y sobre tot després del giro práctic que ha vingut prenent, desde la seva inauguració, en lo sentit de influir de un modo directe sobre la opinió y la cosa pública.

No preteném examinar sos actes per no correspondre aquí, però si volém consignar que en tots ells se respira catalanisme y progrés, may altre cosa. Que de sos documents se deduehix, ab tot y no haberhi consignadas sinó generalitats de una aspiració de progrés y millora per Catalunya, una tendéncia lliberal y democrática com potser están molt lluny de predicarla y moltíssim mes encara de practicarla alguns partits polítichs.

Végingtse, per comprovar lo que habém dit, aquestos párrafos que trayém de un document de la corporació que 'ns ocupa:

«Nos hem apartat de la política, fins al extrém de que las tendéncias catalanas no tenen representants en las Corts, ni en las demés corporacions oficials, ni poden casi tenirhi á causa del mal ull ab que 'ns hem avesat á mirar los estudis purament especulatius. »

»Si 'l crit de fora polític vol dir l' apartament de la política actual castellana, podrá ser fins lo principi de la nostra regeneració.

Si s' entengués en lo sentit d' apartament de la cosa pública en general, fora lo suicidi.

»Ha, donchs, de neixer la política catalana. ¿En que ha de consistir? Duas ideas filosóficas marcan duas tendéncias diametralment oposadas.

»*Unitat*, que porta indefectiblement al autoritarisme y á la subjecció y com á consequéncia á la degeneració del carácter dels pobles y á la guerra entre 'ls ciudadáns. Es la d'visa de la política actual castellana.

»*Varietat*, que es condició eseneial de la llibertat y expansió, y porta com á consequéncia la germanó dels pobles y la armonía entre 'ls ciudadáns. Pel nostre temperament y per la nostra história, la *Unió* basada en la *Varietat* ha de ser lo ideal de la política catalana.

»Avuy se desperta per tot arreu la política de la varietat. Irlán-da, Hungria, Noruega, la confederació germánica, las colónias de Austrália, Canadá, las Repúblicas hispano americanas, los Estats Units de América y Suissa, han establert ó treballan per la organizació particularista, de la que va ser en son día preclar exemple la nostra confederació aragonesa-catalana.

»Catalunya ni pot ni vol quedar endarrera, y per lo tant lo «Centre Catalá» alsant la bandera del particularisme, crida á unir-se á tots los que per la nostra terra desitjin una solució particularista que 'ns permeti posarnos en lo lloch á que tenim lo deber de aspirar.

»Las solucions que representan los pobles avans citats, permeten que dintre del catalanisme polítich hi cápigan los que de mes diversa manera, pensin en materia política ó filosófica; puig aixis mateix pot arribarse al particularisme dintre de la república mes democrática que del imperi mes moderat. Quan haji renascut Catalunya discutirém entre nosaltres quins camíns havém d' empéndre.

»La diferéncia de matisos dintre de la idea particularista, lluny de perjudicarla venen á omplir una necessitat. Lo particularisme ha de tenir la elasticitat necessària per atemperar lo régimen de la varietat al moviment de la opinió que te las sevas accions y reaccions aixis com la te l' unitarisme que pot passar desde la demagogia al absolutisme sens sortir-se del sistema, debent casualment sa forsa á aquesta elasticitat.

»Formulant donchs clarament la idea política en que lo «Centre Catalá» vol inspirarse, pot reasumirse en lo següent:

»Lo Catalanisme polítich aspira á afluir los llassos que subjec-tan á Catalunya, dins de la organisació política de la nació espanyola, volent que la nostra regió recobri per qualsevol camí y baix qualsevol forma compatible ab las ideas modernas, la iniciativa y acció necessària per desenrotllar sos propis interessos influent en la marxa general y suplir en definitiva la falsa unitat espanyola per la fraternal *Unió* entre regions y comarcas germanas.»

Molt podriam copiar tant ó mes clar, pot ser fins mes precís per lo que respecta al concepte de progrés y al de retrocés. En lo programa del Catalanisme de fetxa 21 Abril de 1883, en la exposició elevada á sa magestad lo rey en 23 Janer del propi any sobre falsejament y corrupció del sistema electoral, en la memòria dirigida á la Diputació provincial ab motiu de la informació oberta pera reunir datos y noticias en que basar la defensa dels interessos de la província amenassats, en tots aquestos documents se troba una doctrina catalanista que respira progrés y sols progrés.

*

De las lleugeras notas analíticas acabadas de apuntar no se 'n treu pas que tingan un borrall de rahó los acusadors del Catalanisme. Si 's tracta de las diversas manifestacions del renaixement no 'n trobém cap, en las colectivitats, que puga dirse: aquesta va dret al retrocés, es reaccionaria; si doném una mirada á los periódichs de mes carácter ó mes durada, publicats en lléngua catalana, resulta una diferéncia ben apreciable en favor dels lliberals; en quant als actes importants de carácter catalanista ja s' ha vist: los pochs apuntats tenen no mes que color avansat.

Manca sols una aclaració. Si alguna cosa pot semblar reaccionària es quan parlém d' Excursions, per lo qual bo es fer notar que per coincidéncia tots los datos indicats en aquest sentit pertanyen á una sola de las duas corporacions, á la Catalanista d' Excursions Científicas. Pero com son cassos aislats, que no constitueixen ni una tendéncia ni un propòsit, no tenen pas cap valor contra la nostra tesis.

Buscant y rebuscant habém trobat dos datos favorables als acusadors: lo que la Juventut Católica de Barcelona tinga una secció

catalanista, y que aquesta celebri anualment uns Jochs Florals tradicionalistas.

Peró ni 'ls datos aquestos son prou bona proba per fundar l' acusació ni escassejan pas tant los que podriam oposarhi. Atmeténlos com á bons per sa significació é influéncia en lo renaixement, contrabalanceja lo pes d' aquest dato l' existir també una Lògia masónica, catalana de nom y catalanista per son esperit, titulada: «Avant» quals propòsits van encaminats, segóns diuhen, á constituhir per Catalunya un Gran Orient masónich propi, catalá, sense dependéncias ni tutelas forasteras.

*

Está en la consciéncia de la gent pensadora que 'l Catalanisme si alguna cosa pot significar, y no hi ha dubte que molt significa, es la moderna y científica tendéncia que, prenent per basa la federació, camina cap al entronisament de la llibertat dels pobles y la dels individuos, que per estar en conformitat ab las lleys naturals, contra las que en vá posan murallas los homens, está escrit son triomf en las planas del llibre del Pervenir.

No hi ha sofismes que hi valguin: lo Catalanisme va cap al Progrés á despit dels partidaris de la escola centralista ó unificadora que s' empenyan en volguerlo veure ab un color que no té.

Si algú encara vol sostenir altre cosa no trobará en apoyo seu sinó manifestacions individuals, però generalment vagas, indefinidas. Be ho sabém prou que en vers y en prosa s' ha anyorat y encara s' anyora un temps que ni may que torni; be sabém prou que quatre reaccionaris han cregut ser los que donessen color y sabor al Catalanisme, però com además de no tenir ells prou personalitat pera imprimir carácter, estavan d' oposició ab l' esperit del sigle, la seva influéncia ha sigut nula.

Quan la massa, lo poble, ha tingut de respóndre, ja fos assistint á actes públichs, ja fos comprant periódichs, ja fos aplaudint en lo teatre, may ha respost á la veu del retrocés. Quan aquest ha volgut exhibirse ¡pobret! sols ha obtingut quatre somrissos y acotaments de testa, concedits per mitja dotzena d' anémicas senyoretas en una atmósfera d' adulació tota convencional.

Qui hi ha obtingut popularitat han sigut los Clavé, Soler (Frederich,) Balaguer, no d' altres. Quan s' ha pogut assistir á festas ó espectacles, mes que als Jochs Florals s' ha concorregut als con-

certs d' Euterpe y al teatre Catalí per mes populars y mes purs 'en sentit avansat.

¿Persistirà encara algú en voler que 'l Catalanisme sia una manifestació del retrocés, porque una part dels seus poetas cantan la fe relligiosa y anyoran temps pitjors que 'ls d' avuy, méntres un' altra part que en lo seno de l' amistat es excéptica, atea y materialista no sab cantar res d' alé, ni res que estiga conforme ab llurs opinións?

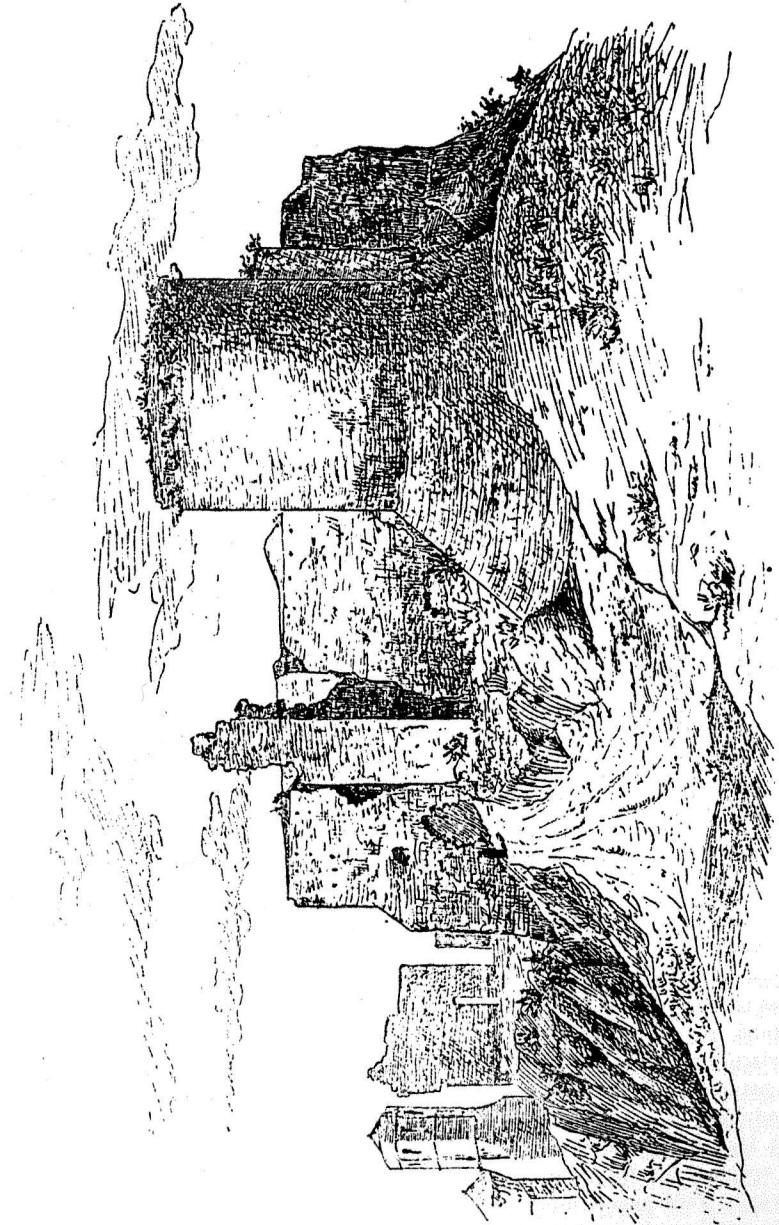
Donchs lo remey está en la mateixa ma dels que 's queixan. Escrigan ells y cantin la Llibertat, lo Progrés, la Pau, lo Trball, la Ciéncia que, fentho be, no 'ls hi mancarán aplaudiments.

Es de doldre, francament, que un estol de poetas que podrian cantar l' avuy y 'l demá de Catalunya, se contentin ab passatemps de saló y de certámen. Quan llegint un llibre de poesías catalanas nos trobém que un poeta com lo Sr. Matheu per una part malaheix la memoria de Felip V y se lamenta *qu' encara en digan somnis dels nostres ideals*, y per altre cantó nos diu que no hem de ser *ni blanchs ni negres*, estariam tentats de donar la rahó als nostres enemichs.

Peró se 'ns ocorra que á n' aquesta tendéncia purament literária, que no mes te ideals d' artista, que 's contenta ab la bellesa de la forma, los seus impugnadors no han sabut oposarhi res ni han sabut nutrirla d' elements que li variessin lo caràcter.

Los cataláns que no 's diuhea catalanistas y conreuhan la literatura, si militan en algún dels partits polítichs centralisadors, no tenen rahó de queixarse del Catalanisme: ells tenen la culpa de las taras que li troban.

E. CANIBELL.

Castell de Gelida; vista general. — Dibuix de E. Canibell.